

Аналіз дотримання закону України Про забезпечення функціонування української мови як державної станом на 20 жовтня 2023 року

ВЕБ-СТОРИНКИ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ У РОЗРІЗІ МОВНИХ ВЕРСІЙ

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» було ухвалено Верховною Радою України 16 квітня 2019 року, він набув чинності 16 липня 2019 року.

Частина 6 статті 27 Закону встановлює, що Інтернет-представництва (в тому числі веб-сайти) суб'єктів господарювання, зокрема, й медіа, що зареєстровані в Україні, виконуються державною мовою. Поряд із версією державною мовою можуть існувати версії іншими мовами, але версія державною мовою повинна завантажуватися за замовчуванням. Дана норма набула чинності 16 липня 2022 року.

У даному дослідженні здійснюється аналіз дотримання українськими медіа – як національними, так і регіональними – цієї норми Закону.

По-перше, всі медіа досліджено на предмет мовної версії, яка відкривається за замовчуванням (українська,

російська чи інший варіант). Для цього проводилося завантаження стартових сторінок порталів з неавторизованого акаунта браузера (в режимі «інкогніто»).

По-друге, досліджено наявність (відсутність) української та російської мовних версій. Позаяк чимало ЗМІ після російського повномасштабного вторгнення заявили про ліквідацію російськомовної версії, цікаво було з'ясувати, наскільки масовим є дане явище. Інші мовні версії не бралися до уваги в дослідженні.

Обидва параметри досліджено для ЗМІ національного та регіонального рівня. Для регіональних медіа показано загальну картину, а також у розрізі регіонів.

Дослідження проводилося шляхом ручного кодування (перегляд веб-представництв). Використано вибірку українських загальнонаціональних та регіональних онлайн-медіа, що містить 1924 портали, з яких 566 – це національні, а 1358 – регіональні.

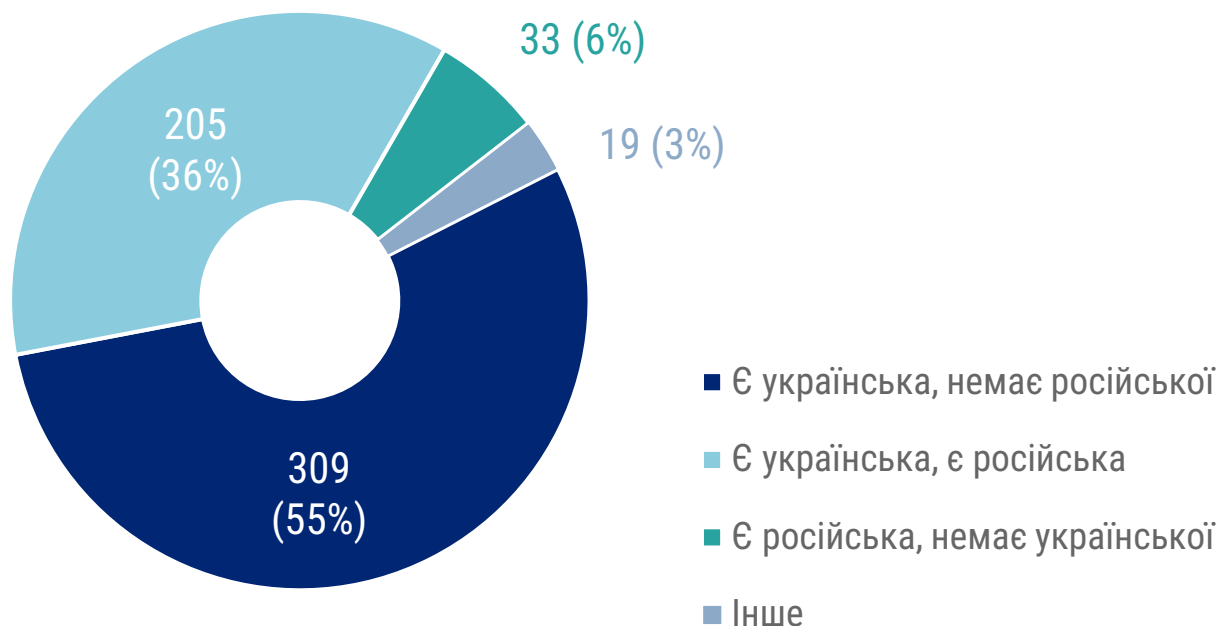
НАЯВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ ВЕРСІЙ

ПОНАД ПОЛОВИНА ВЕБ-ПРЕДСТАВНИЦТВ ЗМІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ І ДВІ ТРЕТИНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ СТАНОМ НА ЖОВТЕНЬ 2023 РОКУ НЕ МАЮТЬ РОСІЙСЬКОМОВНОЇ ВЕРСІЇ. ВОДНОЧАС БЛИЗЬКО 10% РЕСУРСІВ ВЗАГАЛІ НЕ МАЮТЬ АБО НЕ МАЮТЬ ПОВНОЦІННОЇ УКРАЇНОМОВНОЇ ВЕРСІЇ.

ДВІ МОВНІ ВЕРСІЇ НАЙЧАСТІШЕ ПРИТАМАННІ САЙТАМ КЛАСИЧНИХ ВЕЛИКИХ МЕДІА (ТЕЛЕКАНАЛИ НА КШТАЛТ 1+1, «НОВОГО», «ІНТЕРА»; ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ НА КШТАЛТ УП, «ДЕНЬ»), ОДНАК ВИРАЗНІШИМ Є ТРЕНД НА ПОВНУ ВІДМОВУ ВІД РОСІЙСЬКОЇ МОВИ, ЩО ЙОГО ПРОСУВАЮТЬ РЕСУРСИ З ЧІТКО ЗАДЕКЛАРОВАНОЮ ПАТРІОТИЧНОЮ ПОЗИЦІЄЮ («НОВИНАРНЯ», «УКРАЇНА МОЛОДА», «БАБЕЛЬ», «ҐРУНТ», «СВІДОМІ» ТОЩО). НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ВИНЯТКОВО УКРАЇНОМОВНИМИ Є ЧИСЛЕННІ МІСЦЕВІ «БРЕНДОВІ» РЕСУРСИ (НА КШТАЛТ «НАКИПІЛО» З ХАРКОВА, ХЕРСОНСЬКОГО «МОСТ», ЛЬВІВСЬКИХ «ВИСОКИЙ ЗАМОК» ТА «НАШІ ГРОШІ. ЛЬВІВ», СТОЛИЧНОГО «КІЇВВЛАДА» ТОЩО).

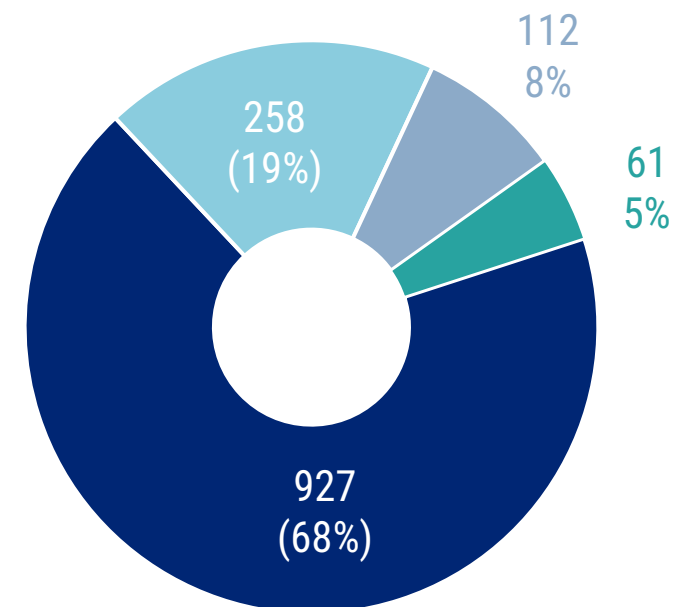
ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ ЗМІ

(загальна кількість сайтів – 566)

РЕГІОНАЛЬНІ ЗМІ

(загальна кількість сайтів – 1358)

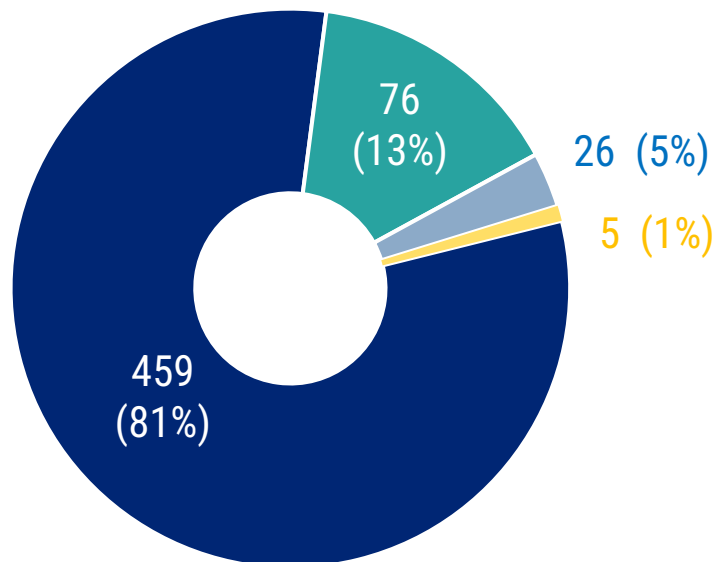

МОВНА ВЕРСІЯ ЗА ЗАМОВЧУВАННЯМ

ПОНАД 80% ЗМІ ЯК НА НАЦІОНАЛЬНОМУ, ТАК І НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ ДОТРИМУЮТЬСЯ ЗАКОНУ ЩОДО УКРАЇНОМОВНОЇ ВЕРСІЇ ВЕБ-ПРЕДСТАВНИЦТВ ЗА ЗАМОВЧУВАННЯМ. ВОДНОЧАС БЛИЗЬКО 15% МЕДІА ВІДКРИВАЮТЬСЯ РОСІЙСЬКОЮ ВЕРСІЄЮ, МІСТЯТЬ ПЕРЕДОПИТУВАННЯ ЩОДО БАЖАНОЇ МОВИ АБО МАЮТЬ ЗМІШАНІ СТОРІНКИ ОБОМА МОВАМИ, ЯКІ НЕМОЖЛИВО ОДНОЗНАЧНО ВІДНЕСТИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЧИ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ. НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ РОСІЙСЬКА МОВА ЗАВАНТАЖУЄТЬСЯ ЗА ЗАМОВЧУВАННЯМ НА МАЛОВІДОМИХ РЕСУРСАХ ІЗ НИЗЬКОЮ ВІДВІДУВАНІСТЮ, ЗОКРЕМА НІШЕВИХ (НАПРИКЛАД, САЙТИ ПРО МАТЕРИНСТВО). СЮДИ Ж НАЛЕЖАТЬ НЕЧИСЛЕННІ ВИДАННЯ, ЩО ПРОСУВАЮТЬ ВІДВЕРТО РОСІЙСЬКИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ (ЯК-ОТ «СТРАНА»). РОСІЙСЬКА МОВА ЯК ОСНОВНА І ЄДИНА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ПРИТАМАННА ВУЗЬКОМУ КОЛУ РЕСУРСІВ КІЛЬКОХ ОБЛАСТЕЙ СХОДУ Й ПІВДНЯ, А ТАКОЖ ДЕЯКИМ СТОЛИЧНИМ РЕСУРСАМ

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ ЗМІ

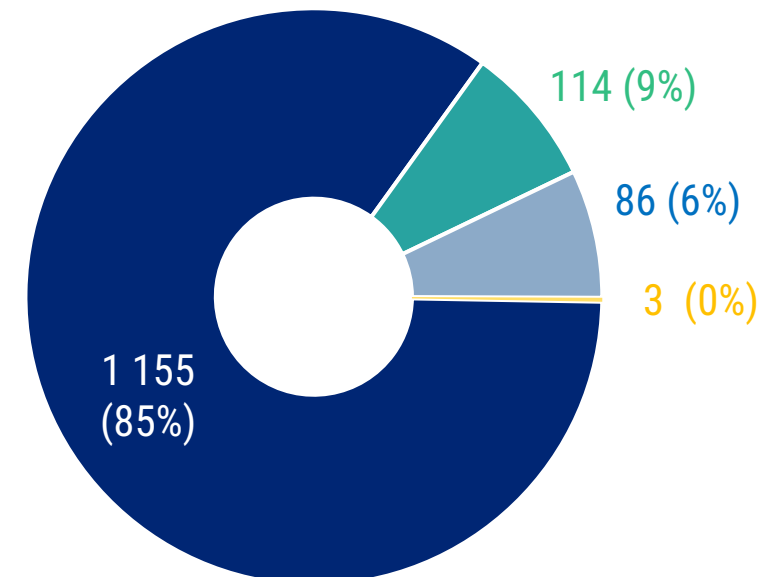
(загальна кількість сайтів – 566)

- Українська
- Російська
- Інше
- Уточнення бажаної мови

РЕГІОНАЛЬНІ ЗМІ

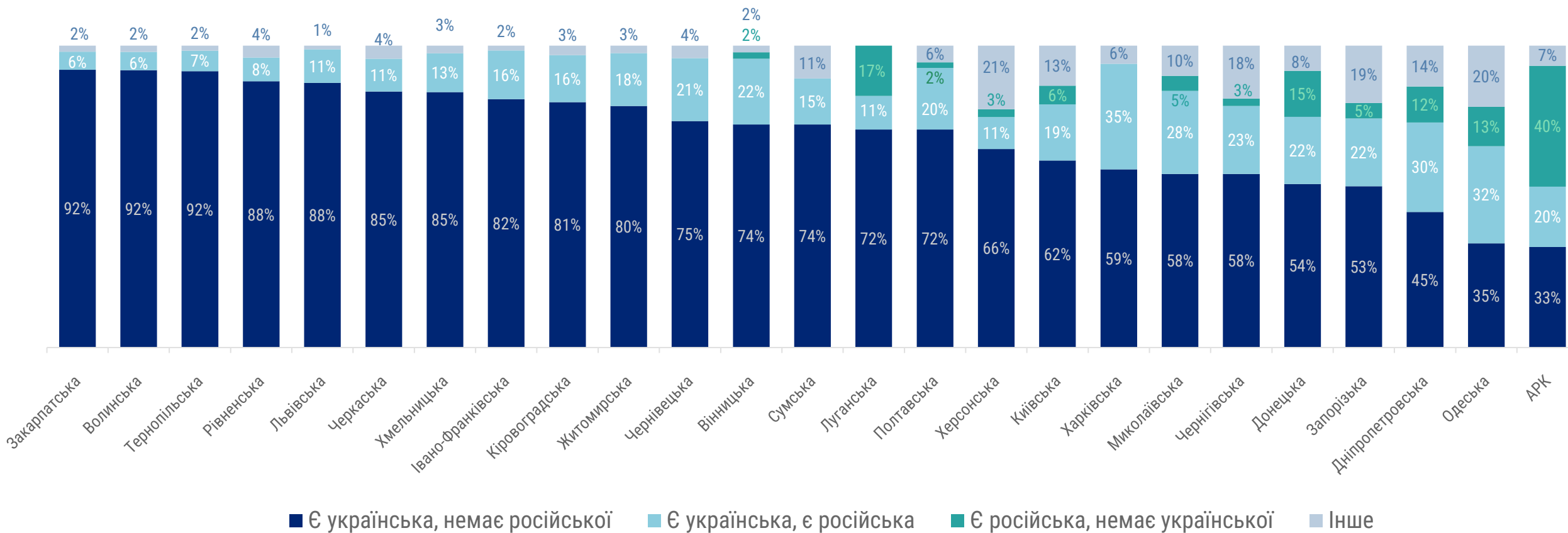
(загальна кількість сайтів – 1358)

НАЯВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ ВЕРСІЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

ЗНАЧНА ЧАСТИНА ВЕБ-ПРЕДСТАВНИЦТВ РЕГІОНАЛЬНИХ ЗМІ ВІДМОВИЛИСЯ ВІД РОСІЙСЬКОМОВНОЇ ВЕРСІЇ, НАЙЧАСТІШЕ ТАКІ РЕСУРСИ ТРАПЛЯЮТЬСЯ В ЗАХІДНОМУ, ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТА ПІВНІЧНОМУ МАКРОРЕГІОНАХ. ВОДНОЧАС РОСІЙСЬКА МОВА ЗБЕРІГАЄ ПОМІТНІ ПОЗИЦІЇ В ПІВДЕННИХ ТА СХІДНИХ ОБЛАСТЯХ. СЕРЕД РЕГІОНАЛЬНИХ ВИДАНЬ ДОНЕЦЬКОЇ, ЛУГАНСЬКОЇ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ТА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ ДОТЕПЕР БЛИЗЬКО 15% НЕ МАЮТЬ УКРАЇНОМОВНИХ ВЕРСІЙ. СЕРЕД РЕСУРСІВ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ДЛЯ КРИМСЬКОЇ АВДИТОРІЇ, ТАКИХ 40%

(відсоток від загальної кількості сайтів у кожному регіоні)

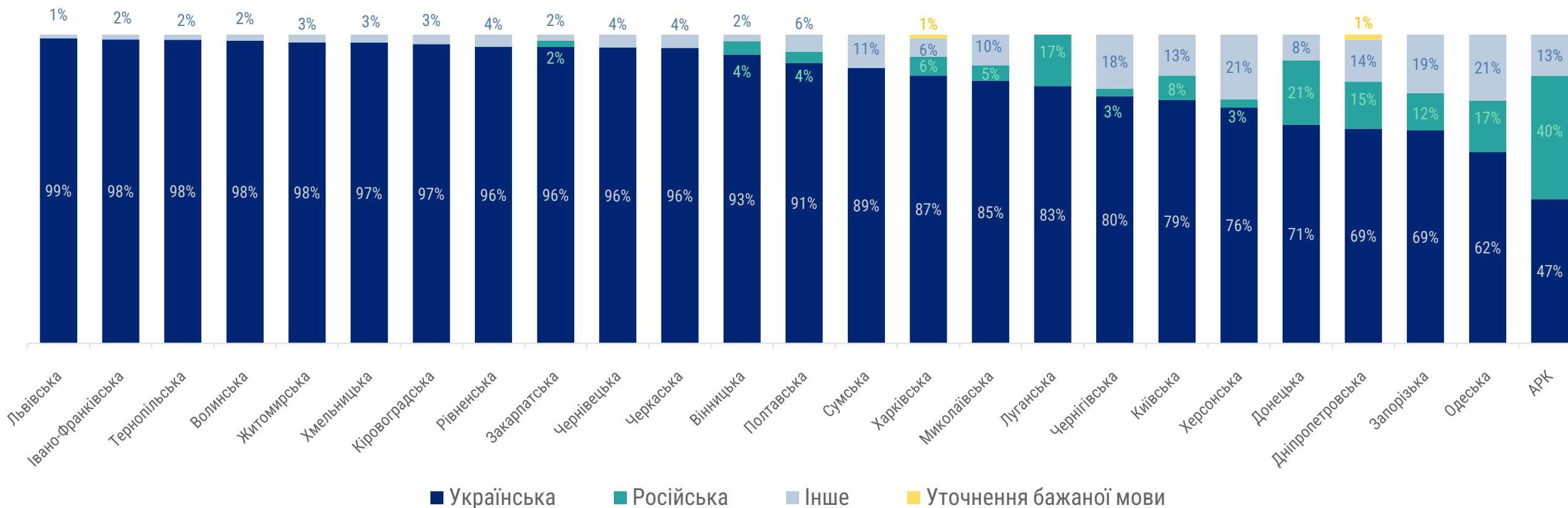

МОВНА ВЕРСІЯ ЗА ЗАМОВЧУВАННЯМ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК СТАРТОВОЇ ЗА ЗАМОВЧУВАННЯМ ПРАКТИЧНО НЕМАЄ НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ. У ЦЕНТРІ ТА НА ПІВНОЧІ ФІКСУЮТЬСЯ ОДИНИЧНІ ВИПАДКИ, КОЛИ САЙТИ ВІДКРИВАЮТЬСЯ ЦІЄЮ МОВОЮ, ОДНАК РОСІЙСЬКА ПЕРЕВАЖНО ВСТАНОВЛЕНА ЯК ОСНОВНА НА ПОДИНОКИХ МАЛОВІДОМИХ АГРЕГАТОРАХ НОВИН ІЗ НИЗЬКОЮ ВІДВІДУВАНІСТЮ. ДЕЯКІ ПОРТАЛИ, ЩО НАПОВНЮЮТЬСЯ УНІКАЛЬНИМ КОНТЕНТОМ, ЗАВАНТАЖУЮТЬСЯ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ І В КИЄВІ (НАПРИКЛАД TIMES.KIEV.UA). НАЙВАГОМІШИЙ ВІДСОТОК ПОРТАЛІВ, ЩО ПОРУШУЮТЬ ЗАКОН, – В КІЛЬКОХ СХІДНИХ ОБЛАСТЯХ (ЛУГАНСЬКА, ДОНЕЦЬКА, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА), НА ОДЕЩИНІ ТА З-ПОМІЖ ВИДАНЬ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ДЛЯ МЕШКАНЦІВ КРИМУ

(відсоток від загальної кількості сайтів у кожному регіоні)

Проведений аналіз близько 1900 веб-представництв українських медіа дозволяє зробити такі висновки:

1. Станом на жовтень 2023 року близько 5% сайтів національних та регіональних ЗМІ не мають україномовної версії, що є прямим порушенням Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». В більшості випадків це є агрегатори новин, проте трапляються й поодинокі нішеві видання. Загалом йдеться про близько 35 загальнонаціональних та 60 регіональних видань.

Ще приблизно така ж частка сайтів не мають повноцінної україномовної версії або містять впереміш матеріали двома мовами, що не дозволяє віднести їх до певної мовної версії.

Таким чином, **повноцінну україномовну версію мають близько 90% проаналізованих сайтів.**

2. Російськомовну версію підтримують наразі трохи більше 40% загальнонаціональних видань та чверть регіональних медіа.

3. Повноцінна україномовна версія сайту завантажується за замовчуванням в 81% загальнонаціональних медіа та 85%

регіональних ЗМІ. В решті випадків відкривається або російська версія або змішана веб-сторінка з сумішшю української та російською мов.

Зрідка перед завантаженням сторінки спливає віконце з запитанням, якою мовою користувач хотів би читати сайт, що також є порушенням закону.

Таким чином, **порушення закону щодо стартової сторінки наявне в понад 15% випадків.**

3. На регіональному рівні ситуація суттєво відрізняється. Вимог закону за поодинокими винятками цілком дотримуються ЗМІ у західному, північному, центральному макрорегіонах.

В регіональних медіа, що працюють для донецької, луганської, одеської, дніпропетровської аудиторій, частка порушень закону коливається в межах 15-20% випадків. Це стосується й наявності україномовної версії й її завантаження за замовчуванням.

Найбільше порушують закон видання для кримської аудиторії. Лише 53% з них мають повноцінну версію українською мовою, яка завантажується за замовчуванням лише в 47% випадків.